

Sisekaitseakadeemia
Päästekolledž

Margo Kivi
RS000

**KOMANDOPEALIKE ROLLI
KIRJELDUS JA ANALÜÜS**

Lõputöö

Juhendaja:
Päästeameti peadirektori
asetäitja
Alo Tammsalu

Tallinn 2004

REFERAAT

KÄESOLEV LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD TEEMAL “KOMANDOPEALIKE ROLLI KIRJELDUS JA ANALÜÜS”. TÖÖ ON 38 LEHEL, KOOSNEB 3 PEATÜKIST, 6 JOONISEST, 17 TABELIST JA KÜSIMUSTIKUST. KASUTATUD ON 13 ALLIKAT. LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD EESTI KEELES JA VÕÕRKEELNE RESÜMEE ON KIRJUTATUD INGLISE KEELES.

TÖÖ MÄRKSÕNADEKS ON KOMANDOPEALIKU ROLL TÄNAPÄEVAL, MAJANDUS- JA PERSONALITÖÖTAJA, OPERATIIVTÖÖTAJA JA JÄRELEVALVE-TÖÖTAJA, KOMANDOPEALIKE RAHULOLU OMA TÖÖGA NING TEISTE ISIKUTE SUHTUMINE TEMA TÖÖSSE. TÖÖ UURIMUSE OBJEKTIKS ON KOMANDOPEALIKE OTSUSTUSÕIGUS, SPETSIALISEERUMINE, ESINDUS-ÕIGUS JA RAHULOLU AMETIKOHAGA.

KÄESOLEVA LÕPUTÖÖ EESMÄRGIKS ON VÄLJA SELGITADA MILLISEID PÕHIFUNKTSIOONE TÄIDAVAD KOMANDOPEALIKUD 2004. AASTA KEVADEL ENDA ARVATES.

KESK- JA TUGIKOMANDO PEALIKE KÜSIMUSTIKU ANALÜÜSIST SELGUS, ET SUUREM OSA NENDEST PEAVAD ENNAST MAJANDUS- PERSONALITÖÖTAJA FUKTSIOONI TÄITJAKS.

SISUKORD

REFERAAT	2
SISSEJUHATUS.....	4
1. KOMANDOPEALIKE AJALUGU	5
1.1 Mustpeade Vennaskond Tallinnas	5
1.2 Vabatahtlik tuletõrje	5
1.3 Kutseline tuletõrje.....	7
2. KOMANDOPEALIK TÄNA.....	11
2.1 Organisatsiooni üldiseloostus	11
2.1.1 Komandopealik operatiivtöötajana.....	12
2.1.2 Komandopealik järelevalvetöötajana.....	14
2.1.3 Komandopealik majandus- ja personalijuhina.....	15
2.1.4 Võimalikud lisafunktsioonid komandopealike arvates.....	16
2.2 Komandopealike haridus	16
3. UURIMUSTÖÖ	18
3.1 Uuritavad	18
3.2 Uurimuse etappide kirjeldus	18
3.3 Tulemused.....	18
3.3.1 Komandopealik kui iseseisev otsustaja.....	18
3.3.2 Komandopealiku spetsialiseerumine	20
3.3.3 Esindusfunktsioon.....	23
3.3.4 Komandopealike rahulolu uuringu tulemused.....	24
3.4 Järeldused.....	27
KOKKUVÕTE.....	30
VIIDATUD KIRJANDUS.....	34
LISAD	35
Lisa 1. - Komandopealike küsimustik	35

SISSEJUHATUS

Eesti päästealal toimuvad lähiajal ümberkorraldused, mille käigus muudetakse senised maavalitsuste hallatavad päästeasutused Päästeameti kohalikeks asutusteks. Senises detsentraliseeritud alluvussüsteemis on iga päästeasutuse juht oma organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks jaotanud funktsioone ning ülesandeid asutuste töötajatele erinevalt. Seetõttu on viimase kümnendi jooksul kujunenud välja olukord, kus erinevate päästeasutuste komandopealikud täidavad erinevaid funktsioone ja ülesandeid. Üldjuhul eeldab tsentraliseeritud juhtimissüsteem aga valdkonna osade ühtlustamist. Kuna päästealal on komandod ning seega ka komandopealikud ühe tähtsaima rolli kandjaks, otsustas autor viia läbi uurimuse selles valdkonnas.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on välja selgitada milliseid põhifunktsioone täidavad komandopealikud 2004. aasta kevadel enda arvates. Eesmärgi täitmiseks vaatleb autor komandopealike rolli ajaloos, millised olid Mustpeade Vennaskonna, Vabatahtliku tuletõrje, Kutselise tuletõrje ja sõjaväestatud tuletõrje komandopealike põhifunktsioonid, samuti milline on komandopealiku põhifunktsioon täna. Selleks, et teada saada, milliseid põhifunktsioone komandopealikud tegelikult täidavad, viis autor läbi uurimuse.

Uurimuse läbiviimiseks koostas autor ankeetküsimustiku (Lisa 1), mille esitas 20-le keskkomando ja 57-le tugikomando pealikele. Ankeetküsimustikuga soovis autor saada andmeid komandopealike otsustusõiguse, spetsialiseerumise, esindusõiguse ja komandopealiku ametikoha prestiiži kohta. Elektronposti teel laiali saadetud ankeedid olid anonüümsed. Täidetud ankeedi saatsid tagasi 9 keskkomando pealikku ja 31 tugikomando pealikku.

Autor püstitas probleemist tulenevalt järgmise hüpoteesi: kesk- ja tugikomando pealike põhirolliks on majandus- ja personalijuhimise funktsiooni täitmine. Selle hüpoteesi kontrollimisel toetub autor käsitletud teoreetilisele osale ja läbiviidud uurimuse tulemustele. Autor on otsinud vastust küsimusele, millist funktsiooni komandopealikud enda arvates eelkõige täidavad ning teinud uuringu tulemustest lähtuvalt ettepanekud.

1. KOMANDOPEALIKE AJALUGU

1.1 Mustpeade Vennaskond Tallinnas

Eesti Üleriigilisele Tuletõrje Liidu loomisele eelnes mitme sajandi pikkune periood, mil Eesti- ja Liivimaal samm- sammult läheneti organiseeritud tuletõrje loomisele. Aastasadu oli tulekahjude kustutamine linna elanike naturaalkohustus, mille täitmist linnavõimud kontrollisid. Iga järgmine raehärrade poolt kehtestatud sellealaste normide kogu oli kokkuvõtteks eelnenud suurtulekahjude kustutamise kogemustest. (Lepisk 1999:8).

Linnade kasvades sai üha rohkem selgeks, et tulekahjude kustutamine naturaalkohustusena on aja ära elanud ja vaja uut progressiivsemal põhimõttel rajanevat tuletõrjet (Vaarmann 1988:28). Nii otsustaski 18. sajandil, täpsemalt 1787.a Tallinnas tegutsenud Mustpeade Vennaskond luua oma maja kaitseks vabatahtliku tuletõrje komando (Lepisk 1999:8).

Tuletõrje kõrgeim organ oli aastakoosolek, kus kõikidel aktiivsetel liikmetel oli hääleõigus. Koosolekul valiti juhatus ning võeti vastu kõik määrava sisuga otsused. Juhatus valis pealiku ning korraldas kõiki tuletõrje asju. Pealik oli kõikidel koosolekutel juhataja, tulekahjudel komandör ning ametlikel juhtudel esindas tuletõrjet. (Vaarmann 1988:31).

Pealikku Mustpeade Vennaskonnas nimetati komandopealikuks. Tema ülesanneteks oli komando asjaajamine, tulekustutustööde juhtimine.

Pärast Tallinna Vabatahtliku Tuletõrje Seltsi asutamist astus Mustpeade Vennaskonna komando 1866. aastal seltsi koosseisu, moodustas seal omaette kolonni ning tegutses kuni 1940. aastani, mil Mustpeade klubi likvideeriti (Vaarmann 1988:32).

1.2 Vabatahtlik tuletõrje

Mustpeade Vennaskonna vabatahtliku tuletõrjekomando tegevus ning välismaalt saadud eeskujude panid ärksamates peades liikuma mõtte asutada Tallinnas vabatahtlik

tuletõrjeorganisatsioon, kes võtaks enda peale tulekahjude kustutamise linnas (Vaarmann 1988:32).

1862.a kroonis edu üht järjekordset Tallinna vabatahtliku tuletõrje loomise katset. Nimelt oli grupp käsitöömeistreid eesotsas Šveitsis kellassepaks õppinud Theodor Hollandt`iga esitanud põhikirjaprojekti ja loa taotluse vabatahtliku tuletõrjeroodu moodustamiseks ühe käsipritsi meeskonnana. Raad soostus ja põhikiri kiideti heaks. (Lepisk 1999:8).

Vabatahtliku tuletõrje juhtimiseks valiti häälteenamusega kolmeks aastaks üks brandmeister ja neli abi, kes kokku moodustasidki juhatuse, nn. direksiooni. Esimese ja teise abi ülesanne oli veejoa juhtimine, kolmas valvas pumpamise järele, neljas aga hoolitses selle eest, et vett jätkuks. Enda hulgast valis juhatus kirjatoimetaja ja laekuri. Juhtimise õigus oli ainult brandmeistril, kelle korraldusele pidi iga liige vastuvaidlemata alluma. Kassa asus brandmeistri juures, võtmed olid kolme juhatusliikme käes. Brandmeister juhatas kõiki koosolekuid. Temal oli õigus kokku kutsuda nii juhatuse koosolekuid kui ka kogu vabatahtlikku tuletõrjet. Otsused võeti vastu häälteenamusega, võrdsete häälte puhul otsustas brandmeistri hääl. (Vaarmann 1988:35).

1866.a ühines linna vabatahtliku tuletõrjega ka Mustpeade Vennaskonna vabatahtlik tuletõrje komando. Liikmeskonnast moodustati 5 pritsikolonni, mis asusid linna erinevates osades, loodi ka korrapidajate, päästjate, ronijate, veemuretsejate jaoskonnad ja koguti raha nende varustuse muretsemiseks (Lepisk 1999:8).

Vahepeal olid vabatahtlikud tuletõrje ühingud loodud Tartus (1864), Pärnus (1866), Valgas, Võrus, Põltsamaal, Viljandis jt linnades, aga ka maakohtades nagu Alatskivil (1876), Varnjas, Koosal jm oli asutud looma tuletõrjeselts (Lepisk 1999:8).

Kuna asutajaliige ja põhikirja koostaja Carl Theodor Hollandt oli tuttav Šveitsi vabatahtliku tuletõrjega ning vastloodud vabatahtliku tuletõrjet nimetati kompaniiks ja allüksusi kolonnideks, siis saab teha järelduse, et Tallinna vabatahtlik tuletõrje rajati Šveitsi ja Prantsusmaa, mitte aga Saksamaa eeskujul. Sellegipoolest valitses tuletõrjes saksa keel ja meel (Vaarmann 1988:35).

Brandmeistriks nimetati komandopealike, kelle funktsiooniks oli komando asjaajamine, väljaõppe korraldamine ja tulekustutustööde juhtimine. Vabakutseline tuletõrje tegutses jõudsalt I maailmasõjani, kust edasi hakati looma kutselisi tuletõrje komandosid. Muidugi jäid alles vabatahtlikud tuletõrje komandod.

1.3 Kutseline tuletõrje

Vaatamata puhkenud I maailmasõjale tuletõrje areng Eestis jätkus. Alates 1. aprillist 1917 hakkas Tartus tegutsema linna kutseline tuletõrje komando, 1. jaanuarist 1919 aga kutseline tuletõrje Tallinnas. (Lepisk 1999:8).

Sõja tõttu hakkas Tartu Vabatahtlikule Tuletõrje Seltsile lentsalga ülalpidamine üle jõu käima, millest tingituna soovitas peamees linnavalitsusele asutada selle baasil kutseline tuletõrjekomando (lentsalk). Selts lubas selleks ruumid, tuletõrjeauto „Hansa Lloyd „kanda kõik bensiini- ja remondikulud, ainult meeskonnale palka pidi maksma linnavalistus. See ettepanek kiideti 2. detsembril 1916. a. Siseministeeriumi poolt heaks ja 9. jaanuaril kinnitas linnavalitsus komandoülemaks J. Shröderi ja abiks Th. Bergmanni. Ülejäänud meeskond: 2 autojuhti ja 10 tuletõrjujat kinnitati ametisse 1. aprillil 1917. Sellest päevast hakkas komando oma ülesandeid täitma ning seda kuupäeva loetakse tema asutamise päevaks. (Vaarmann 1988:80-81).

1. jaanuarist 1919 hakkas vabatahtliku tuletõrjekomando ülalpidamise kulusid kandma linnavalitsus, kes selle baasil asutas kutselise tuletõrjekomando, mille asukohaks sai Vana-Viru t. 14 asuv tuletõrjedepoo. Tallinna Linna Kutselise Tuletõrje Komando asutamisel kuulusid selle koosseisu komandoülem, tema abi, 6 kutsarit ja 6 tuletõrjujat, 8 hobust ja 2 tuletõrjepritsi (Vaarmann 1988: 80-81). Komandoülema ülesanneteks oli korraldada komando tööd, samuti väljaõpet ning jaotada tulekahjudel ülesanded erinevate üksuste vahel (Tuletõrje teated 1929: 162). Seega võib öelda, et komandoülem oli nii majandus- ja personalijuht kui ka operatiivjuht.

II maailmasõja algamisega muutus ka komandode funktsioon. Komando ülesandeks oli ööpäevane valveteenistuse kandmine ja tuletõrjeprofülaktiliste meetmete võtmine ning tulekahjude ja süütepommide kustutamine. Komandoliikmete lahkumist valvepostilt

õhuhäire korral loeti deserteerimiseks. Komandoülemad, kes ei täitnud kohusetundlikult oma ülesandeid, ähvardati anda sõjatribunali alla. (Vaarmann 1988:121).

14. aprillil 1945 moodustati Eesti Tuletõrje Valitsus (51 inimest) ja Tallinna tuletõrjekomandod sõjaväestati. Reorganiseerimine tõi endaga kaasa ka ebaseeldivusi. Isikkoosseisust vallandati mitmeid nn poliitiliselt ebakindlaid ja seega tuletõrjetöök sobimatuid inimesi. (Randoja 1999:9).

Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsus kirjeldatakse tuletõrjeülema ülesandeid järgmiselt: “Ta on tuletõrjeüksuse isikkoosseisu otsene ülem ning vastutab selle poliitise ja moraalse seisukorra, teenistuse, võitlus- ja poliitväljaõppe, valiku, paigutuse, kasvatustöö distsipliini, kaitstavas rajoonis (linnas, objektil) tehtava profülaktilise töö ning tuletõrjeüksuse majandusliku ja finantstegevuse, võitlustehnika ja tuletõrjetehnilise varustuse hoidmise eest” (Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsus 1974:26). Kõik tuletõrjeülema kohustused on kirja pandud Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsuse määrustikku. Selle järgi on tuletõrjeülem kohustatud järgnevalt:

- tundma õppima ja teadma tuletõrjeüksuse isikkoosseisu tööalaseid ning poliitilisi ja moraalseid omadusi;
- teadma kõige tähtsamate objektide asukohti, tuletõrjelist seisukorda, tuleohtlikkust, hoonete ja ehitiste konstruktsioonilisi iseärasusi, tuletõrje- veevarustuse, läbipääsuteede ja side seisukorda kaitstavas rajoonis ning tuletõrjegarnisonis olevate tuletõrjeautode taktikalisi tehnilisi andmeid;
- juhtima tuletõrjeüksuse võitlus- ja poliitväljaõpet, kasvatama isikkoosseisu nõukogude patriotismis, sotsialistlikule kodumaale, Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude valitsusele piiritu ustavuse, tuletõrje võitlustraditsioonide ja oma elukutse armastamise, distsipliinist kõrvalekaldumatu kinnipidamise, ülemate käskude ja määrustike nõuete vastuvaidlematu täitmise vaimus;
- organiseerima poliitõppusi, massilist poliitilist propagandat ja agitatsiooni, kultuurihariduslikke üritusi ja isikkoosseisu sotsialistlikku võitlust, ühendades selle töö tuletõrjeüksuse partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooni tööga;
- organiseerima ja juhtima tuletõrjeüksuse inspektorite tööd tuletõrje- järelevalve funktsioonide täitmisel kaitstavas rajoonis, tõmmates üksuse isikkoosseisu kaasa profülaktilisele ja massilisele tuletõrjealasele selgitustööle objektidel ja elamutes;

- taotlema ettevõtete ja asutuste juhtidelt tulekaitsesüsteemide ja –seadmete laialdast kasutuselevõttu;
- organiseerima ja kontrollima alluvate tuletõrjeüksuste ja –postide tööd ning vahtkonnateenistust;
- organiseerima ja kontrollima üksuse isikkoosseisu tööd, andes talle pidevalt praktilist abi;
- organiseerima ja kontrollima isikkoosseisu teenistust ja profülaktilist tööd tulekahjude vältimisel üksuse poolt kaitstaval objektil;
- analüüsima vahtkondade teenistust ja sõltuvalt olukorrast tegema muudatusi teenistuse organiseerimises, muutes vajaduse korral ajutiselt postide ja piirkodade asukohti;
- kehtestama vahtkondadesse mittekuuluva isikkoosseisu töö korra ja alguse kellaaja;
- välja töötama tuletõrjeüksuse ametiisikute ja valvevahtkondadesse kuuluvate isikute jaoks käesoleva määrustikuga ettenähtud teenistusdokumentatsiooni, arvestades kohalikke iseärasusi;
- sõitma tulekahju-, avarii- ja loodusõnnetuse kohale vastavalt tuletõrje võitlusmäärustiku nõuetele ja olukorrale ning juhtima garnisonis kehtestatud korra koheselt kustutustöid või tuletõrjeüksuse tööd avarii ja loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimisel;
- hoolt kandma üksuse olmetingimuste parandamise eest, teadma isikkoosseisu vajadusi ja soove ning hoolitsema nende rahuldamise eest;
- kontrollima tuletõrjeüksuse rea- ja juhtiva koosseisu teadmisi ja oskusi;
- kehtestama tuletõrjeüksuses range sisekorra ja sellest kinni pidama;
- viibima isiklikult vahtkondade vahetusel ja kontrollima vahtkonnateenistuse toimkonnalehti;
- organiseerima ja suunama üksuse finantsmajanduslikku tegevust, kontrollima tööaja kasutamist ja koostama (ainult kutselises tuletõrjes) tööaja ja arvestuse tabelid;
- välja töötama koos objekti üldvalve ülemaga üldvalve ja tuletõrje koostöö plaani tulekahju, avarii ja loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimisel;
- tagama tehnika ja tuletõrjetehnilise varustuse pideva valmisoleku ning kontrollima regulaarselt selle seisukorda ja arvestust;
- koostama ja praktiliselt läbi töötama tulekahjude kustutamise operatiivkaardid;

- tagama üksuse teenistus- ja olmeruumide õige kasutamise ning tuleohutu seisukorra (Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsus 1974:26-28).

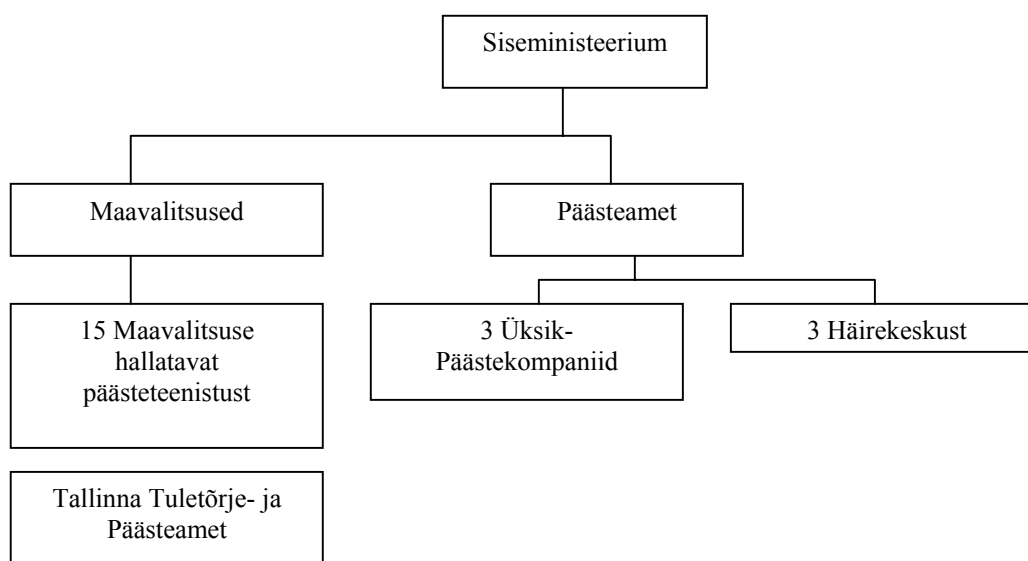
Seega oli tuletõrjeüksuse ülem nii majandus- kui ka personalijuht, ta juhtis tulekustutustöid olles seega ka operatiivjuht ning temale allusid kaitstava rajooni inspektorid, mistõttu võib öelda, et ta oli ka järelevalveteenistuse juht.

2. KOMANDOPEALIK TÄNA

Käesolevaks ajaks on vastavalt siseministri 04.jaanuari 2001.a määrusele nr 3 “Riigi päästeasutuste struktuuriüksuste paiknemine” päästeteenistuses 20 keskkomandot ning 57 tugikomandot (RTL 2001, 5, 64). Igal kesk- ja tugikomandol on komandopealik, seega on Eestis 77 komandopealiku ametikohta.

2.1 Organisatsiooni üldiseloostus

Päästeteenistus koosneb Eestis käesoleval ajal 23 asutusest – Päästeamet koos kuue kohaliku asutusega (kolm häirekeskust ja kolm sõjaväestatud päästeüksust), 15 maavalitsuse hallatavat päästeteenistust ning Tallinna Tuletõrje- ja Päästeamet (Karafin 2003:5). Tallinna Tuletõrje- ja Päästeamet ning päästeteenistused ei ole Päästeameti alluvuses vaid vastavalt Tallinna linna ning maavalitsuste alluvuses (Joonis 1).

Joonis 1. Siseministeeriumis alluvuses Päästeamet ja päästeteenistused.

Allikas: Autor

Maavalitsuse hallatavaid päästeteenistusi juhivad direktorid, kes vastutavad päästeteenistusele pandud ülesannete täitmise eest, nendest lähtuvalt on koostatud organisatsiooni struktuur. Nii on struktuuris näiteks operatiivosakond, planeerimise- ja järelevalve osakond, kriisireguleerimise osakond. Kuna iga päästeasutuse direktor lähtub asutuse töö korraldamisel kohalikest oludest, siis on maakonniti päästeteenistuste struktuurid võrdlemisi erinevad.

Sõltuvalt päästeasutusest, alluvad kesk- ja tugikomando pealikud kas otse direktorile, direktori asetäitjale või operatiivteenistuse osakonna juhatajale, kes koordineerib ja korraldab osakonna tööd. Kesk- ja tugikomando tegevust korraldab komandopealik, kelle õigused ja kohustused on fikseeritud ametijuhendis. Komandopealikud näevad ennast järgmistes rollides:

- operatiivtöötaja,
- järelevalvetöötaja,
- majandus- ja personalijuht (Haljaste, Terep 2001: 25).

2.1.1 Komandopealik operatiivtöötajana

Tänapäeval on paljudes kesk- ja tugikomandodes komandopealikel säilinud õigus juhtida tulekustutus- ja päästetöid. Tulekustutus- ja päästetööd päästeseaduse mõistes on inimeste ja vara päästmiseks ning keskkonna kaitseks tehtavad tööd tulekahjude, loodusõnnetuste ja muude õnnetuste korral, samuti õnnetustega kaasnevate ohtude likvideerimiseks tehtavad tööd. Tulekustutus- ja päästetöid juhib tulekustutus- ja päästetööde juht, kellele alluvad kõik õnnetuskohale saabunud tulekustutus- ja päästemeeskonnad ning lisajõud. Tulekustutus ja päästetööde juhi määramise kord on sätestatud tulekustutus- ja päästetööde eeskirjades. (RTI 1994, 28, 424). Tulekustutus- ja päästetööde eeskirjad on sätestatud siseministri 23.veebruari 2000.a määrusega nr 4 “Tulekustutus- ja päästetööde üldeeskirjas”, mille §-s 5 ei ole tulekustutus- ja päästetööde juhtide loetelus komandopealiku (RTL 2000, 32, 433). Samas annab sama määruse § 5 lg 1 p 4 maavalitsuse hallatava või kohaliku omavalitsuse päästeasutuse juhile, seega päästeteenistuste direktoritele, õiguse oma käskkirjaga tuletõrje- ja päästetöötaja määrata, kelleks võib olla ka komandopealik. Seega on direktorile antud õigus otsustada, millist

töökorraldust ta tulekustutus- ja päästetööde läbiviimisel paremaks peab – kas näiteks komandopealikule on vaja tulekustutus- ja päästetööde juhi õigused anda või mitte.

Komandopealikule tulekustutus- ja päästetööde juhi volituste andmise plussideks on see, et tal säilib side operatiivtööga ning tal on ülevaade nii komandos kui ka sündmuskohal toimuvast (Haljaste, Terep 2001:25). Komandopealikule operatiivjuhi õiguste andmisel on aga ka mõned miinused. Sellisel juhul on võimalus, et piirkondliku operatiivkorrapidaja süsteem ei käivitu korralikult, kuna tema ülesanded lasuvad komandopealikul. Sellisel juhul võib tekkida aga olukord, kus maakonnas puudub inimene, kellel oleks täielik ülevaade hetke operatiivolukorrast. Samuti tuleb arvestada sellega, et ükski inimene ei saa olla 365 päeva aastas koduses valves. (Haljaste, Terep 2001:25). Sellise töökorralduse puhul tegeleb komandopealik igapäevaste funktsioonide täitmistega, kuid komando väljasõidupiirkonnas toimuvate tulekustutus- ja päästetööde korral on tal õigus operatiivjuhtimine üle võtta nii meeskonnavanemalt, rühmapealikult kui ka operatiivkorrapidajalt.

Tulekustutus- ja päästetööde juhi volitused on komandopealikele antud näiteks Läänemaa Päästeteenistuses. Komandopealik on sellisel juhul oma väljasõidupiirkonnas kõrgeim tulekustutus- ja päästetööde juht, kes on ööpäevaringses valves. Läänemaa Päästeteenistuses täidavad komandopealikud sisuliselt operatiivkorrapidaja rolli, kuna ühtegi operatiivkorrapidajat seal ei ole ehk operatiivkorrapidaja taseme tulekustutus- ja päästetööde juhti tegelikkuses ei ole.

Läänemaa Päästeteenistuse operatiivteenistuse osakonna juhataja kohusetäitja Tõnu Osa selgitas, et Läänemaa Päästeteenistus leidis, et Haapsalus asuv operatiivkorrapidaja ei ole nende kohalikke olusid arvesse võttes otstarbekas, kuna ta ei jõuaks õigeaegselt operatiivkorrapidaja juhtimist vajavatesse õnnetuskohtadesse maakonna eri paigus. Komandopealikud tunnevad hästi oma väljasõidupiirkonna objekte, kohalikke olusid, samuti omab tihti ka vajalikku taustinformatsiooni ning seetõttu on meeskonnavanemast ja rühmapealikust kõrgemaks operatiivjuhtimise tasandiks määratud operatiivkorrapidaja asemel komandopealik. Kõik Läänemaa Päästeteenistuse komandopealikud on Väike-Maarja Päästekoolis operatiivjuhtimise kursuse läbinud ning on pädevad õnnetuskohal päästetöid juhtima. Igast maakonna komando väljasõidust annab häirekeskus kõigile komandopealikele ja teenistuse juhtkonnale koheselt teada SMS-iga. Lisaks teavitab

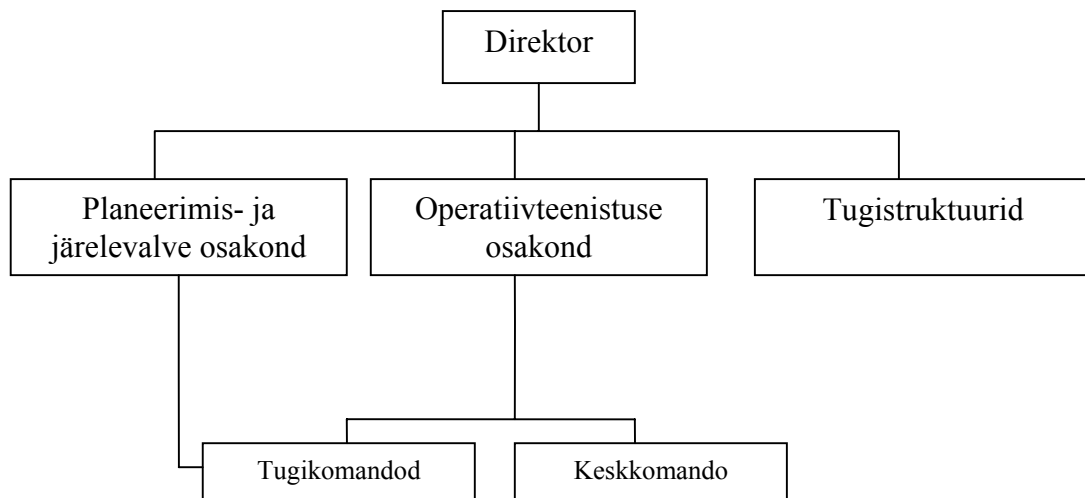
väljasõidust koheselt telefonitsi oma komandopealikut (piirkonnaoperatiivkorrupidajat) välja sõitva meeskonna vanem. Kui komandopealik on ära või ei saa muul põhjusel piirkonnas operatiivkorrupidaja funktsiooni täita, määrab ta endale asendaja, kas komandos vastavat pädevust omavate meeskonnavanemate hulgast või naaberkomando pealike hulgast. Sellise töökorralduse plussiks võib lugeda veel seda, et tunduvalt on tihenened komandode ja komandopealike vaheline koostöö nii operatiivtöö kui väljaõppe alal (Osa, T. Autori üleskirjutis, 21.02.2004).

2.1.2 Komandopealik järelevalvetöötajana

Eestis on päästeasutusi, kus komandopealikule on komando igapäevase töökorralduse kõrval delegeeritud veel ka tuleohutusjärelevalve alased funktsioonid.

Sellisel töökorralduse üheks eeliseks on asjaolu, et komandopealik järelevalvetöötajana tunneb piirkonda ja objekte ning tal on tulenevalt komandopealiku esindusfunktsioonist isiklikud kontaktid objektide esindajatega. Lihtsustatum on infovahetus komando ja objektide vahel ning hädaolukordadeks valmisoleku plaanide ja riskianalüüside koostamine. Selle töökorralduse puuduseks võib aga lugeda suurt järelevalvealast töökoormust, mille tõttu võib kannatada komando igapäevase töö korraldamine. Järelevalvetöötaja funktsioonid on komandopealikule delegeeritud näiteks Viljandimaal. (Haljaste 2001:25).

Viljandi Päästeteenistuses tegelevad tugikomando pealiked tuleohutusjärelevalve ülesannetega. Nad alluvad selle töö tegemisel nii operatiivosakonna juhatajale, kui ka tuleohutusjärelevalve alast tööd korraldavale peainspektorile. Komandopealik teeb vastavalt oma ametijuhendile tuleohutusülevaatuste plaanipäraseks korraldamiseks vabas vormis aastaplaani, kus kuude lõikes on ära näidatud igal kindlal kuul kontrollitavad ehitised. See plaan tuleb kooskõlastada peainspektoriga (Joonis 2). Tuleohutusjärelevalvet teostab komandopealik kindlaks määratud territooriumil ning tema tegevust kontrollib peainspektor. (Viljandimaa Päästeteenistus, ametijuhend 2004).

Joonis 2. Viljandi päästeteenistuse struktuur.

Allikas: Autor

2.1.3 Komandopealik majandus- ja personalijuhina

Majandus- ja personalijuhina tegeleb komandopealik eelkõige komando majandamise ja personaliküsimustega. Eeldades, et talle on antud oma eelarve, on tal hea ülevaade rahalistest võimalustest ja komando vajadustest. Personaalitöö tähtsus on oluline mitmel juhul, näiteks komandos väljaõppe läbiviimisel ja ka suure isikkooseisu puhul. Kui pealik võtab väljaõppe korraldamise täiel määral enda peale, on tal oht jäädagi ainult sellega tegelema. Samas, kui pealik aktiivselt operatiivtöös ei osale, on oht, et väljaõpe jääb elukaugeks. (Haljaste, Terep 2001:25).

Eelkõige toimub selline tööjaotus suuremate päästeteenistuste keskkomandodes, kus peamiseks tööülesandeks on majandus- ja personalitöö, näiteks Tallinnas (Haljaste, Terep 2001:25). Kui komandopealikele ei ole antud tulekustutus- ja päästetööde ning tuleohutuse järelevalvega seotud kohustusi, saavad nad tegeleda täiel määral suure isikkoosseisuga ja komando töö korraldamisega. Rühmapealikud, meeskonnavanemad ja tuletõrjujad-päästjad on komandopealiku administratiivalluvuses.

2.1.4 Võimalikud lisafunktsioonid komandopealike arvates

Päästeameti ja Eesti Tuletõrje- ja Päästepealike Liit korraldas 2001. aastal komando pealike ning päästeteenistuste direktorite konverentsi “Komando 2001”, mille käigus töid seminaril osalejad välja, kuidas komandopealikku maksimaalselt päästeteenistuse huvides kasutada. Osalejate nägemus oli järgmine:

- piirkonna pidev monitooring järelevalve inspektorina või koos järelevalve inspektoriga,
- väljaõppe korraldamine läbi meeskonnavanemate ja teenistuse väljaõppe spetsialistide,
- osalemine kohalike omavalitsuste riskianalüüside koostamisel,
- päästetööde juhtimisel operatiivkorrapidamiste teenistuse logistiline teenindamine,
- koostöö korraldamine komando teeninduspiirkonnas teiste lisajõudude ning kaasavate teenistuste/asutuste abijõududega,
- asutuste ja ettevõtetes päästealase väljaõppe koordineerimine. (Haljaste 2001:25).

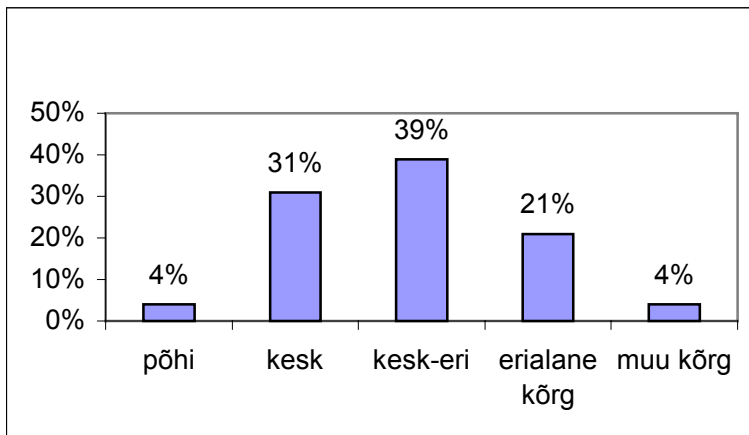
2.2 Komandopealike haridus

Siseministri 8. jaanuari 2002.a määrus nr 3 “Tuletõrje- ja päästetöötajate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded” sätestab kesk- ja tugikomando pealike haridusnõuded. Määruse Tuletõrje- ja päästetöötajate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded § 5 lg-s 1 on öeldud, et keskkomando pealik peab omama tuletõrje- või tuletõrje- ja päästealast kõrgharidust. Sama määruse § 5 lg-s 2 on öeldud, et tugikomando pealikul peab olema läbinud tuletõrje- või tuletõrje- ja päästeala erialaspetsialisti kutseõppe. (RTL 2002, 11, 122).

Komandopealike küsitluse tulemuste järgi oli 2001. aastal kesk- ja tugikomando pealike haridustase järgmine:

- 4% on põhiharidus,
- 31% keskharidus,
- 39% kesk-eri- (neist 6% Väike- Maarja Päästekool),

- 22% erialane kõrgharidus,
- 4% muu kõrgharidusega (Haljaste, Terep 2001: 25).

Joonis 3. Komandopealike haridustase 2001. aastal.

Allikas: Konverents komando 2001. Häire 112, 1/1, 25

3. UURIMUSTÖÖ

3.1 Uuritavad

Autori poolt teostatud uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada kesk- ja tugikomando pealike vastutusvaldkonnad, milleks on otsustusõigus, komandopealiku spetsialiseerumine, esindusfunktsioon ja hinnang ametikohale. Sihtgrupiks olid valitud kesk- ja tugikomando pealikud, kellele oli ankeedi täitmine vabatahtlik ja anonüümne. Ankeete anti kokku 77 ehk 100%. Ankeedi täitsid ning tagastasid autorile kokku 40 uuritavat (52%), kellest 9 olid keskkomando pealikud (45%) ja 31 tugikomando pealikud (54,4%). Andmete kogumine toimus ajavahemikul 27.02.2004-21.03.2004. Küsimustik saadeti laiali elektronposti teel.

3.2 Uurimuse etappide kirjeldus

Uurimus on jagatud neljaks osaks:

1. Uuringu esimeses osas analüüsitakse, kas komandol on oma alaeelarve, otsuseid eelarveliste vahendite kasutamiseks, isikkoosseisu värbamise õigust ja motiveerimise võimalusi.
2. Uuringu teises osas analüüsitakse, kes on komandopealik eelkõige ja milliste funktsioonide täitmised on delegeeritud komandopealikele.
3. Uuringu kolmandas osas analüüsitakse suhtlemist kohalike omavalitsustega, meediakanalitega ja kodanikega.
4. Uuringu neljandas osas hinnatakse 6 palli skaalal komandopealiku ametikoha staatust, kodanike, asutuse, ülemuse ja töötajate suhtes.

3.3 Tulemused

3.3.1 Komandopealik kui iseseisev otsustaja

Tabelis 1 on toodud kesk- ja tugikomando pealike vastused küsimusele, kas nende päästeasutuse eelarves on komandodele ette nähtud oma kindel osa. Üle poole vastanutest ehk 30 (75%) vastasid, et neile ei ole ette nähtud kindlat osa ja 10 vastanut (25%) vastasid jaatavalt.

Tabel 1. Ettenähtud kindel osa (nt alaeelarve).

	Vastanute arv	%
Jah	10	25%
Ei	30	75%

Allikas: Autor

Tabelis 2 toodud küsitletute jagunemisest näeme, et juba pooltel on õigus teha otsuseid eelarveliste vahendite kasutamiseks. Vastanutest 21 (52,5%) vastas, et on antud õigus teha eelarveliste vahendite kasutamist ning 19 vastanuist (47,5%) ei ole.

Tabel 2. Antud õigus teha otsuseid eelarveliste vahendite osas.

	Vastanute arv	%
Jah	21	52,5%
Ei	19	47,5%

Allikas: Autor

Kehtestada dokumente komando töökorraldamiseks omab 33 (82,5%) vastajat ja 7-l kesk- ja tugikomando pealikul ei ole õigust kehtestada dokumente (Tabel 3).

Tabel 3. Õigus kehtestada dokumente komando töökorraldamiseks.

	Vastanute arv	%
Jah	33	82,5%
Ei	7	17,5%

Allikas: Autor

Õigust ise värvata meeskonda omab 34 (65%) vastajat ja 6-l (15%) kesk- tugikomando pealikul ei ole võimalus ise värvata meeskonda (Tabel 4).

Tabel 4. Õigus värvata meeskonda.

	Vastanute arv	%
Jah	34	65%
Ei	6	15%

Allikas: Autor

Kui asutusse värvatakse töötaja tsentraliseeritult, saab 39 vastanuist (97,5%) mõjutada juhti ning üks vastanu (2,5%) vastas, et tema arvamus ei loe.

Komandopealikul on võimalusi töötajate motiveerimiseks, nii arvas 30 (75%). 10 vastanut (25%) leidis, et neil oleks millegagi töötajat motiveerida (Tabel5).

Tabel 5. Motiveerimise võimalus.

	Vastanute arv	%
Jah	30	75%
Ei	10	25%

Allikas: Autor

Vastanutest 8 (20%) on arvamusel, et võib ise määrata preemia/lisatasu ning 29 komandopealikut (72,5%) leiavad, et neil on õigus teha ettepanek töötajatele preemia maksmiseks. 3 (7,5%) vastajat arvas, et neil ei ole võimalusi töötajate motiveerimiseks (Tabel 6).

Tabel 6. Võimalused töötaja motiveerimiseks rahaliselt.

	Vastanute arv	%
Preemia/lisatasu määramine	8	20%
Preemia/lisatasu maksmise ettepaneku tegemine	29	72,5%
Ei ole võimalus töötajat Motiveerida	3	7,5%

Allikas: Autor

3.3.2 Komandopealiku spetsialiseerumine

Keskkomando pealikest 6 (66,7%) vastajat arvas, et nende töökoht ei eelda tulekustutus- ja päästetööde juhtimist, kuid 3 (33,3%) vastajat pidas seda vajalikuks (Tabel 7). Tugikomando pealikest 18 (58,1%) vastas, et nende ametikoht eeldab tulekustutus- ja päästetööde juhtimist, ning 13 (41,9%) ei pea vajalikuks, et tugikomando pealik juhiks tulekustutus- ja päästetöid (Tabel 8).

Tabel 7. Tulekustutus- ja päästetööde juhtimine keskkomandos.

	Vastanute arv	%
Jah	6	66,7%
Ei	3	33,3%

Allikas: Autor

Tabel 8. Tulekustutus- ja päästetööde juhtimine tugikomandos.

	Vastanute arv	%
Jah	18	58,1%
Ei	13	41,9%

Allikas: Autor

Kesk- ja tugikomando pealikest 39 (97,5%) vastas, et nende ametikoht eeldab tulekustutus- ja päästetööde korraldamist, ning 1 (2,5%) ei pea vajalikuks, et komandopealik korraldaks tulekustutus- ja päästetöid

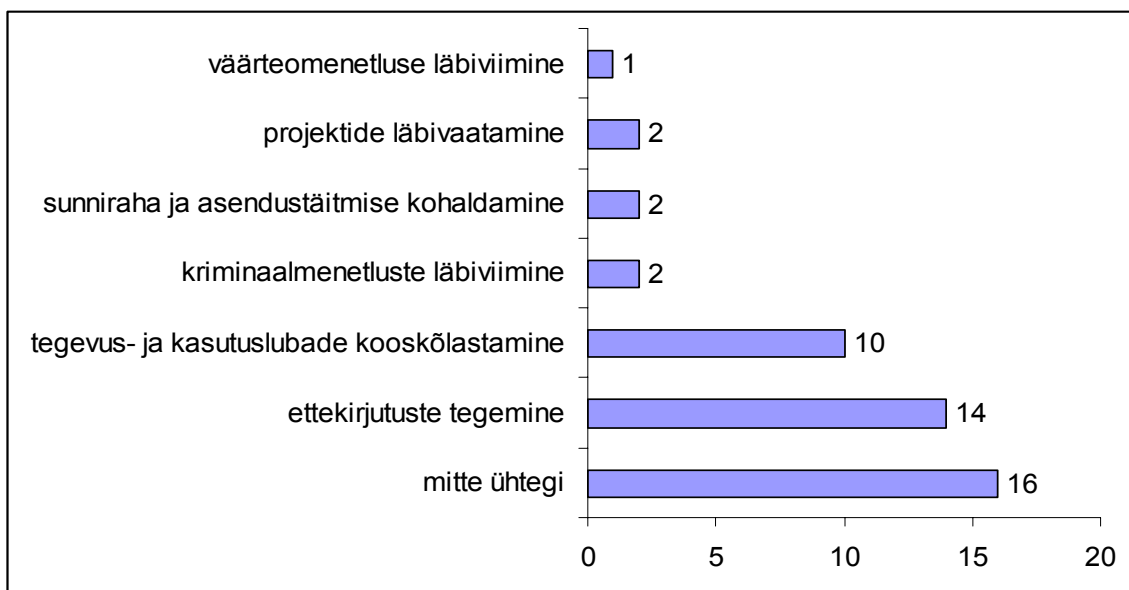
Vastanutest 32 (80%) on juhtinud viimase kolme aasta jooksul tulekustutus- ja päästetöid ning 8 (20%) vastanutest ei ole tulekustutus- ja päästetöid juhtinud (Tabel 9).

Tabel 9. Tulekustus- ja päästetööde juhtimine 3 viimase aasta jooksul.

	Vastanute arv	%
Jah	32	80%
Ei	8	20%

Allikas: Autor

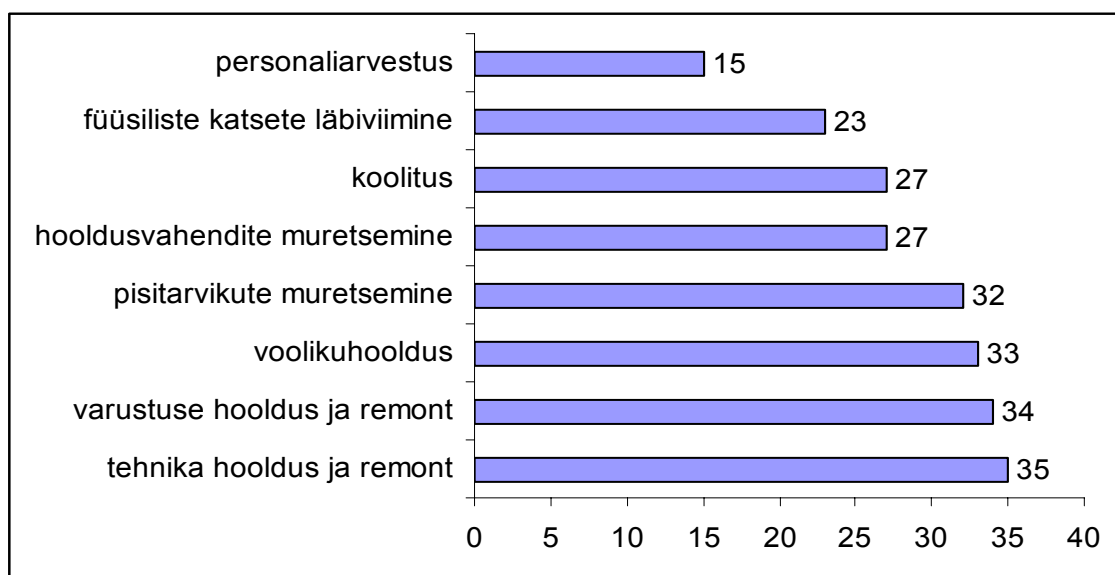
Vastanutel paluti ära märkida, milliseid tuleohutuslaseid toiminguid on nad volitatud teostama. Selgus, et mitte ühelgi keskkomando pealikul pole tuleohutusjärevalve alaste toimingute teostamise kohustusi ja volitusi. Joonisel 4 toodud küsitletute jagunemisest näeme, et tugikomando pealikest 16-le (51,6%) pole antud tuleohutusjärevalve alaste toimingute teostamise õiguseid. Vastanutest 14-le (45,2%) on delegeritud ettekirjutuste tegemine ning 10-le vastanule tegevus- ja kasutuslubade kooskõlastamine.

Joonis 4. Järelevalve funktsioonid tugikomando pealikel.

Allikas: Autor

Selgitamaks, milliste funktsioonide korraldamine ja täitmine on delegeeritud komando tasandile, annab joonis 5. See näitab, et igapäeva komando asjade korraldamine on antud siiski komandopealikule. Kuid on ka selliseid funktsioone, mida tehakse tsentraliseeritult. Kõige vähem on delegeeritud komandopealikele personaliarestust.

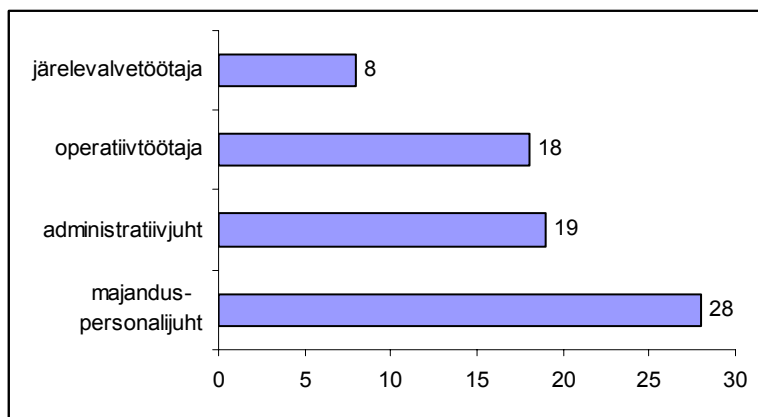

Joonis 5. Delegeeritud funktsioonid komandopealikule.

Allikas: Autor

Autor tahtis ka teada, mis lisafunktsioonid võiks olla delegeeritud komandopealikele. Enda vabal valikul võis kirjutada, mida oleks vaja komandopealikul, siinkohal jäid vastanud tagasihoidlikuks. Levinumaks variandiks oli eelmise punkti analüüsi variandid (Joonis 5).

Olles ära analüüsinud, milliste funktsioonide täimine on delegeeritud vastanutele selgus, et vastanute arvates on komandopealik eelkõige majandus- personalijuht 28 (70%). Vastanutest 19 arvas veel et nad on administratiivjuhid, 18 operatiivtöötajad ja 8 et järelevalvetöötajad (Joonis 6).

Joonis 6. Kes on komandopealik eelkõige enda arvates.

Allikas: Autor

3.3.3 Esindusfunktsioon

Selgitamaks, kes suhtlevad kohalike omavalitsustega, meediakanalitega ja kodanikega, esitati komandopealikele küsimusi nende esindusfunktsiooni kohta.

Tabelis 10 on toodud vastused küsimusele, kas kesk- ja tugikomando pealikel on õigus esindada päästeteenistust kohalikus omavalitsuses. Vastanutest 33 (82,5%) on vastanud, et neil on õigus esindada päästeteenistust suhtlemisel kohaliku omavalitsusega.

Tabel 10. Õigus esindada päästeteenistust kohalikus omavalitsuses.

	Vastanute arv	%
Jah	33	82,5%
Ei	7	17,5%

Allikas: Autor

Õigus suhelda meediakanalitega on 23 vastajal (57,5%) ning 17 (42,5%) komandopealikul ei ole õigust suhelda meediakanalitega.

Tabelis 11 on toodud kesk- ja tugikomando pealike vastused sellele, kas nad võtavad vastu ja nõustavad kodanikke. Üle poole vastanuist ehk 30 (75%) võtavad vastu ja nõustavad ning vastajatest 10 (25%) ei võta vastu ega nõusta kodanikke.

Tabel 11. Kodanike vastuvõtmine ja nõustamine.

	Vastanute arv	%
Jah	30	82,5%
Ei	10	17,5%

Allikas: Autor

Vastuvõtmiseks on kindel kellaeg määratud 11 (27,5%) komandopealikul ja 29 (72,5%) ei ole kindlaks määratud kellaega (Tabel 12).

Tabel 12. Vastuvõtmiseks kindlaks määratud kellaeg.

	Vastanute arv	%
Jah	33	82,5%
Ei	7	17,5%

Allikas: Autor

Kuid vastanutest 20 (50%) arvas, et kodanikud vajaksid võimalust pöörduda nõu saamiseks määratud aegadel komandopealiku juurde ja teine 20 (50%) vastajatest ei pea seda vajalikuks.

3.3.4 Komandopealike rahulolu uuringu tulemused

Vastanutest 11 (27,5%) on oma töökohaga väga rahul, 18 (45%) on rahul. 7 (17,5%) vastanut on pigem rahul ja 3 (7,5%) komandopealikest on oma töökohaga pigem rahulolematu ning üks vastanu (2,5%) ei ole rahul (Tabel 13).

Tabel 13. Töökohaga rahulolu.

	Vastanute arv	%
Olen väga rahul	11	27,5%
Olen rahul	18	45%
Pigem olen rahul	7	17,5%
Olen pigem rahulolematu	3	7,5%
Ei ole rahul	1	2,5%
Ei ole üldse rahul	-	-

Allikas: Autor

Vastanutest 6 (15%) on väga rahul sellega, kuidas kodanikud hindavad komandopealiku ametikohta ja 11 (27,5%) on rahul. 17 (42,5%) on pigem rahul ja 3 (7,5%) pigem rahulolematud ning üldse ei ole rahul 1 vastanu (2,5%)(Tabel 14).

Tabel 14. Komandopealike arvamus, kuidas kodanikud komandopealiku ametikohta hindavad.

	Vastanute arv	%
Olen väga rahul	6	15%
Olen rahul	11	27,5%
Pigem olen rahul	17	42,5%
Olen pigem rahulolematu	3	7,5%
Ei ole rahul	-	-
Ei ole üldse rahul	1	2,5%

Allikas: Autor

5 (12,5%) vastajat on väga rahul, kuidas asutuses hinnatakse komandopealiku ametikohta ja 10 (25%) on rahul. Kuid 20 (50%) komandopealikest on pigem rahul ning uuritavates 5 (12,5%) olid pigem rahulolematud, kuidas nende ametikohta suhtutakse (Tabel 15).

Tabel 15. Asutuses hinnatakse komandopealikku.

	Vastanute arv	%
Olen väga rahul	5	12,5%
Olen rahul	10	25%
Pigem olen rahul	20	50%
Olen pigem rahulolematu	5	12,5%
Ei ole rahul	-	-
Ei ole üldse rahul	-	-

Allikas: Autor

Vastanutest 7 (17,5%) on väga rahul sellega, kuidas ülemus hindab komandopealiku staatust ja 18 (45%) on rahul. 9 vastanut (22,5%) on pigem rahul ja 3 (7,5%) pigem rahulolematud. Ning rahul ei ole samuti 3 vastanut (7,5%)(Tabel 16).

Tabel 16. Komandopealike arvamus, kuidas ülemused komandopealiku ametikohta hindavad.

	Vastanute arv	%
Olen väga rahul	7	17,5%
Olen rahul	18	45%
Pigem olen rahul	9	22,5%
Olen pigem rahulolematu	3	7,5%
Ei ole rahul	3	7,5%
Ei ole üldse rahul	-	-

Allikas: Autor

11 (27,5%) vastajat on väga rahul, kuidas kolleegid hindavad komandopealiku ametikohta ja 17 (42,5%) rahul. Kuid 11 (27,5%) komandopealikest on pigem rahul ning uuritavatest 1 (2,5%) ei oska öelda (Tabel 17).

Tabel 17. Töötajate arvamus komandopealiku ametikoha kohta.

	Vastanute arv	%
Olen väga rahul	11	27,5%
Olen rahul	17	42,5%
Pigem olen rahul	11	27,5%
Pigem olen rahulolematu	-	-
Ei ole rahul	-	-
Ei ole üldse rahul	-	-
Ei oska öelda	1	2,5%

Allikas: Autor

3.4 Järeldused

Vaadates küsimustiku esimese osa vastuseid võib öelda, et komandopealikele on antud üpris palju majandus- ning personalitöoga seotud volitusi. Kuigi neljandikul komandopealikest ei ole vabalt kasutatavat eelarvet, mille kasutamist võiks ta ise planeerida, on eelarveliste vahendite osas otsuste tegemine veidi üle poolte komandopealikest siiski olemas.

Kui komando rahade vaba kasutamine on komandodes üpris piiratud, siis komando töö korraldamine on üle 80 %-s komandodest antud komandopealike õiguseks. Nii võib komandopealik peaaegu kõikides komandodes välja anda ja kehtestada tööd korraldavaid dokumente.

Personaliga töötamises nähakse komandopealikel ka suurt rolli, nii on komandosse töötajate valimise õigus 65% komandopealikest. Vaid neljandik komandopealikest tunneb, et neil ei ole võimalusi komandos juba oleva personali motiveerimiseks. Tundub, et sellele küsimusele kõik siiski päris läbimõeldult ei vastanud, kuna küsimusele töötajate rahalise motiveerimise võimaluse kohta vastas vaid ca 7 %, et neil see puudub. Tervelt 72,5 %-le komandopealikest on antud õigus teha ettepanek töötajale preemia või lisatasu maksmiseks, viiendikul komandopealikest on õigus lisatasu või preemia iseseisvalt töötajale määrata.

Küsitluse käigus soovis autor teada ka seda, kellena komandopealikud end eelkõige näevad. Järelevalvetöötaja, operatiivtöötaja, administratiivjuhi ning majandus- ning personalijuhi loetelus nägi tervelt 70% komandopealikest end eelkõige majandus- ja personalijuhina, arvuliselt järgmisena nähti end järelevalvetöötaja ning operatiivtöötaja ees administratiivjuhina.

Miks komandopealikud end eelkõige majandus- ja personalijuhina tunnevad, võib olla põhjustatud sellest, et neile on delegeeritud funktsioone, mis on peamiselt seotud komando töö korraldamisega ning personaliga. Kõige levinumad funktsioonid, mis on komandopealikele delegeeritud on tehnika hooldus ja remont, samuti varustuse hooldus ja remont ning voolikuhoidus, kõiki neid ülesandeid korraldab ca 85 %-s komandodes komandopealik. Tegelikult on peaaegu niisama paljudes komandodes ka pisitarvikute

muretsemine komandopealiku ülesanne, hooldusvahendite hankimine on delegeeritud vähematele komandopealikele, ca 67 %-le. Personaliga seotud tegevustest on komandopealikele delegeeritud ka koolituse ning füüsiliste katsete läbiviimine. Personaliarvestust peavad ca 37 % küsitlusele vastanud komandopealikest.

Arvestades eeltoodud võime öelda, et Eesti komandopealikud näevad ennast eelkõige majandus- ja personalitöötajana.

Siiski 45% küsitlusele vastanutest arvasid, et nad on eelkõige operatiivtöötajad. Keskkomando pealikest 67 % ning tugikomando pealikest 58 % arvasid, et nende töökoht eeldab tulekustutus- ja päästetööde juhtimist. Viimase kolme aasta jooksul on seda reaalselt teinud aga 80 % kõikidest komandopealikest. Seega on viimased kolm aastat 20 %-l komandopealikest peamiselt administreerivad või järelevalvealased funktsioone täitnud. Peaaegu kõik küsitlusele vastanutest arvasid, et nende ametikohal peaks tulekustutus –ja päästetöid korraldama.

Kõige vähem näevad komandopealikud end järelevalve funktsiooni täitmas ja seegi osa moodustub tugikomandode pealikest, kuna küsitlusest selgub, et mitte ühelegi keskkomando pealikule ei ole tuleohutusjärelevalve alaste toimingute tegemist delegeeritud. Vaid 14-le tugikomando pealikule on vastav ülesanne delegeeritud. Enimlevinud tegevused selles valdkonnas on ettekirjutuste tegemine ning tegevus- ja kasutuslubade kooskõlastamine. Äärmiselt vähe tegelevad komandopealikud väärteo- ja kriminaalmenetluste läbiviimisega, sunniraha ja asendustäitmise korraldamise ning projektide läbivaatamisega vaid 1-2 komandopealikku üle Eesti.

Komandopealikud ei pea end järelevalve töötajateks ning arvavad, et nad ei peaks ka sellega tegelema muuhulgas ilmselt seetõttu, et organisatsioonis on töötajad, kes on sellele alale spetsialiseerunud, need on töötajad järelevalve osakonnas. Kui komandopealikule on delegeeritud ka järelevalvealaste ülesannete täitmine, on tal kaks ülemust, ehk ta allub nii operatiivosakonna juhatajale kui ka samal ajal korraldab tema järelevalve alast tegevust järelevalve osakonna juhataja või peainspektor. Selline töökorraldus võib olla otstarbekas juhul, kui komandopealikul jääb peamiste ülesannete kõrvalt aega üle, peamiselt majandus- ning personalitööga seotud ülesannete kõrval. Erinevate ülesannete delegeerimise otstarbekuse uurimine ei ole käesoleva lõputöö eesmärgiks, kuid kahene alluvus segab kindlasti komandopealikel selgelt oma rolli näha.

Küsimustiku üks osa oli suunatud sellele, et välja selgitada millises ulatuses on komandopealikele esindusfunktsiooni delegeeritud ning kuidas komandopealikud seda ellu rakendavad. Küsitlusest selgus, et ca 83 %-le komandopealikest on antud õigus esindada päästeteenistust kohalikus omavalitsuses. Oluliselt vähematele komandopealikele on antud õigus suhelda meediakanalitega. Kodanikega tegeleb aktiivselt tervelt kolm neljandikku kõikidest komandopealikest, neljandikul komandopealikest sellist rolli ei ole. Küsitluse tulemustest nähtub, et nendest, kes kodanikke vastu võtavad ja nõustavad, on alla pooltel (ca 37 %-l) komandopealikest kindlaks määratud ka kellaeg, mil kodanikud saavad komandopealiku vastuvõtule minna. Arvamus sellest, kas kodanikud vajavad võimalust pöörduda nõu saamiseks komandopealiku poole kindlaks määratud kellaegades, jagunes täpselt pooleks. Nii arvasid pooled kõikidest komandopealikest, et kodanikud sellist võimalust vajavad, seega ka mõningad nendest, kellel praegusel ajal sellist võimalust loodud ei ole, ning teine pool komandopealikest arvas, et konkreetset aega ei ole vaja ka kindlaks määrata.

Viimase osa komandopealike küsitlusest moodustas komandopealike rahulolu-uuring. Selle tulemustest selgus, et kõige rohkem on komandopealike tööga rahul komandopealikud ise, nii kinnitasid tervelt 73 % komandopealikest, et nad on oma tööga väga rahul või rahul. Komandopealikud tunnevad, et enim hindavad neid kolleegid, järgmisena ülemused ning kõige kehvem on asutuse üldine suhtumine komandopealiku ameti kohta. Kodanike suhtumine komandopealiku ametikohta ei tundu komandopealikele märkimisväärselt kõrge, jäädes umbes samale tasemele organisatsiooni üldise seisukohaga, kuid siiski natuke kõrgemaks. Selget rahulolematust kolleegi eelmainitu suhtumise kohta komandopealiku ametikohta küsitlusest ei selgunud, nii võib öelda, et komandopealikud tunnevad end oma rollis üpris kõrgelt väärtustatuna.

Lõputöö raames teostatud uuringu põhjal tehtud järeldustest tulenevalt teeb töö autor alljärgnevad ettepanekud: läbi viia üleriiklik uuring Eesti päästeteenistuste direktoritega komandopealike funktsiooni väljaselgitamiseks, läbi viia tugikomando pealike tööaja uuring, kehtestada komandopealikele kodanike vastuvõtmiseks kindlaks määratud kellaeg.

KOKKUVÕTE

Komandopealike ajalugu Eesti territooriumil on väga pikk ja viimasel kümnendil on kujunenud välja erinevad vaated komandopealike rollis ning suurt tähelepanu Eesti päästesüsteemis endale tõmmanud. Käesoleva lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada milliseid põhifunktsioone täidavad komandopealikud 2004. aasta kevadel enda arvates.

Töö autor viis läbi uuringu, esitades ankeetküsimustiku kesk- ja tugikomando pealikele. Autor otsustas ankeetküsitluse kasuks, kuna arvas, et just sellise uurimismeetodiga on võimalik võrrelda ja analüüsida komandopealike arvamusi, milliseid põhifunktsioone nad täidavad. Uurimuse ülesanne oli kontrollida hüpoteesi, kas kesk- ja tugikomando pealiku põhifunktsioon on olla majandus- ja personalijuht.

Täidetud ankeetide tulemuste analüüsimisel jõudis autor järeldusele, et kesk- ja tugikomando pealikud on nende enda arvates eelkõige majandus- ja personalijuhid, kes tegelevad komando töö korraldamisega, seal hulgas isikkoosseisuga. Komandopealikele on antud komando töö korraldamiseks päris palju volitusi, kuid rahaliste vahendite iseseisva kasutamise osas on volitused antud vaid pooltele komandopealikest. Nimetatud põhifunktsiooni kõrval on komandopealikele delegeeritud veel erinevaid funktsioone: operatiivtöö ja järelevalvealane töö. Operatiivtöö korraldamine päästeteenistuses on aga operatiivkorrapidajate põhifunktsioon ning järelevalvealase töö korraldamine on järelevalveosakonna põhifunktsioon. Komandopealik järelevalvetöötajana allub kahele seega võivad tekkida probleemida komando töö korraldamisega.

Esindusfunktsiooni analüüsi tulemusel ilmnes, et meediakanalitega suhtlemine oli vähem delegeeritud komandopealikele. Uurimuses andsid kesk- ja tugikomando pealikud veel hinnangu ametikoha prestiižile. Uuringu tulemusel selgus, et komandopealikud on oma ametikohaga väga rahul. Sellega, kuidas kodanikud ja asutuse teised töötajad suhtuvad komandopealiku ametikohta, on komandopealikud rahul.

Lõputöö eesmärk sai täidetud ja püstitatud ülesanded lahendatud. Püstitatud hüpoteesi sai tõestatud ehk kesk- ja tugikomando pealike põhifunktsioon nende enda hinnangul on majandus- ja personalijuht.

Lõputöö raames teostatud uuringu põhjal tehtud järeldustest tulenevalt teeb töö autor alljärgnevad ettepanekud: läbi viia üleriiklik uuring Eesti päästeteenistuste direktoritega komandopealike funktsiooni väljaselgitamiseks, läbi viia tugikomando pealike tööaja uuring, kehtestada komandopealikele kodanike vastuvõtmiseks kindlaks määratud kellaeg.

SUMMARY

The topic of the graduation thesis is „ Description and analyze of the role of the brigade chief“. The aim of the present thesis is to determine which basic functions are performed by brigade chief in spring 2004 according to their own estimations.

The key words of the thesis are the role of the brigade chief today, economic management and personnel worker, operative and supervisory worker and satisfaction of the brigade chiefs with their work and with the attitude of other people towards their work. The object of the research carried out for this thesis is the decision-making powers, the power of representation, specialization and satisfaction of the brigade chiefs with their position.

Based on the problem, the author of the thesis established the following hypothesis: the main function of the chief of a central and support brigade is to act as a head of economic management and personnel. In supporting this hypothesis the author relied upon the theoretical part treated in the thesis and on the results of the research that was carried out.

Having analyzed the results of the questionnaire, the author came to the conclusion that the chiefs of central and support brigades consider themselves to be mainly heads of economic management and personnel, who organize the work of the brigade, including the staff itself. The brigade chiefs have been granted quite high authority for organizing the work of the brigade, however, authorities for independent management of financial means have only been granted to half of the brigade chiefs. In addition to the aforesaid main function, the brigade chiefs have also been delegated with various functions: operative and supervisory duties. However, organizing operative work within the rescue service is the duty of the operative duty-officer, and organizing the supervisory work is the main function of the supervisory department. The brigade chief acting as a supervisory officer and being subordinated to two superiors might create problems in organizing the work of the brigade.

In analyzing the representative function it appeared that interacting with the media was not so often delegated to the brigade chiefs. In the research the brigade chiefs also provided an evaluation of the prestige of their position. As the result of the research it came out that the brigade chiefs are very content with their positions. The brigade chiefs are satisfied with

the attitude of the citizens and employees of other organizations towards the position of a brigade chief.

The objective of the graduation thesis was reached and the tasks that were set by the author completed. The hypothesis that was raised was supported and proved, i.e. according to the brigade chiefs the main function of the chiefs of central and support brigades is that of a head of economic management and personnel.

Based on the results of the research carried out within the framework of the thesis the author of the paper would like to make the following proposals: carry out a national survey with the co-operation of the directors of the Estonian Rescue Services in order to determine the function of the brigade chief; carry out a work-time survey among the chiefs of support brigades, establish fixed office hours for brigade chiefs for meetings with citizens.

VIIDATUD KIRJANDUS

1. Haljaste, M. Terep, T. 2001. Konverents komando 2001. Häire 112, 1/1, 25.
2. Karafin, A. 2003. Miks vajame muutusi. Häire 112, 2/2, 5.
3. Lepisk, K. 1999. 80 aastat Eesti tuletõrjet. Häire, 1/2, 8.
4. NSV Liidu siseministeeriumi tuletõrje teenistusmäärustik Tallinn. 1974. 109 lk.
5. Osa, T. Komandopealiku töö Läänemaa päästeteenistuses. Autori üleskirjutis, 21.02.2004.
6. Peamehe ja esimehe tegevuspiiridest. 1929. Tuletõrje Teated nr 11, 162.
7. Päästeseadus – RT I 1994, 28, 424; 1996, 49, 953; 1998, 28, 355; 2000, 50, 316; 2001, 50, 283; 2002, 42, 267; 2002, 61, 375; 2002, 63, 387; 2002, 20, 166; 2003, 20, 118; 2003, 23, 143.
8. Randoja, P. 1999. Tulekahjude kustutamisesest Eestis II maailmasõja järgsetel aastatel. Häire, 1/2, 9.
9. Riigi päästeasutuste struktuuriüksuste paiknemine: vastu võetud siseministri 4. jaanuari 2001. aasta määrus nr 3 - RTL 2001, 5, 64; 2002, 149, 2182.
10. Tulekustutus- ja päästetööde üldeeskiri: vastu võetud siseministri 24. veebruari 2000. aasta määrus nr 4 - RTL 2000, 32, 433; 2001, 119, 1711; 2003, 26, 390.
11. Tuletõrje- ja päästetöötajate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded: vastu võetud siseministri 8. jaanuari 2002. aasta määrus nr 3 – RTL 2002, 11, 122.
12. Vaarmann, J. 1988. Rinnutsi leekides. Tallinn. 248 lk.
13. Viljandi tugikomando pealiku ametijuhend.
<http://www.rescue.ee/viljandi/main.html> 13.04.2004.

LISAD

Lisa 1. - Komandopealike küsimustik

Edastan teile küsimustiku, mille on koostanud Sisekaitseakadeemia päästeteenistuse eriala neljanda kursuse üliõpilane Margo Kivi. Küsitluse vastuseid kasutab Margo Kivi oma lõputöö koostamisel. Lõputöö teemaks on „komandopealiku rolli kirjeldus”. Lõputöö üheks eesmärgiks on analüüsida komandopealike tegevust ja funktsioone (minevikus, olevikus, tulevikus) küsitlus on anonüümne ja tulemusi kasutab ta üksnes oma lõputöös. Palun edastage nimetatud küsimustik oma asutuse komandopealikele koos palvega saata vastused Margo Kivi aadressile margokivi@hotmail.com. Vastuseid ootab üliõpilane nii kiiresti kui võimalik

Tõmmake palun õigele joon alla

Kas olete:

- a) keskkomando pealik
- b) tugikomando pealik

I Komandopealik kui iseseisev otsustaja?

1. Kas päästeasutuses kus töötate on komandodele ettenähtud oma kindel osa (nt alaeelarve)?

- a) jah
- b) ei

2. Kas teile kui komandopealikule on antud õigus teha otsuseid eelarveliste vahendite kasutamiseks?

- a) jah
- b) ei

3. Kas teil kui komandopealikul on õigus välja töötada ja kehtestada komando tööd korraldavaid dokumente?

- a) jah
- b) ei

4. Kas teil kui komandopealikul on õigus värvata ise oma meeskond?

- a) jah
- b) ei

5. Kas personali värbamisel teie komandosse arvestatakse teie arvamusega (juhul kui teie asutuses värvatakse personali tsentraliseeritult)?

a) jah

c) ei

6. Kas teil kui komandopealikul on võimalusi töötajate motiveerimiseks?

a) jah

b) ei

7. Millised on teie võimalused töötajate motiveerimiseks?

a) preemia/lisatasu määramine

b) preemia/lisatasu maksmise ettepaneku tegemine

c)

d)

II Komandopealik kui:

- **operatiivtöötaja?**

- **järelevalvetöötaja?**

-

8. Kas teie ametikoht eeldab tulekustutus- ja päästetööde juhtimist?

a) jah

b) ei

9. Kas teie ametikoht eeldab tulekustutus- ja päästetööde korraldamist (tulekustutus- ja päästetööde teostamise tagamist)?

a) jah

b) ei

10. Kas olete juhtinud tulekustutus- ja päästetöid viimase kolme aasta jooksul?

a) jah

b) ei

11. Milliseid tuleohutusjärelevalve alaseid toiminguid on teid volitatud teostama?

a) kriminaalmenetluse läbiviimine

b) väärteomenetluse läbiviimine

c) ettekirjutuste tegemine

d) sunniraha ja asendustäitmise kohaldamine

e) projektide läbivaatamine

f) üld- ja detailplaneeringute kooskõlastamine

g) tegevus- ja kasutuslubade kooskõlastamine

h) mitte ühtegi eelpool loetletud toimingutest

12. Milliste funktsioonide korraldamine ja täitmine on delegeeritud komando tasandile?

- a) voolikuhoidlus
- b) tehnika hooldus ja remont
- c) varustusehooldus ja remont
- d) puhastus- ja hooldusvahendite muretsemine
- e) pisitarvikute muretsemine
- f) personaliarvestus
- g) koolitus
- h) füüsiliste katsete läbiviimine
- i) muu.....

13. Milliseid lisaülesandeid ja funktsioone võiks teie arvates delegeerida täitmiseks komandopealikule?

- a)
- b)
- c)
- d)

14. Kas komando pealik on teie arvates eelkõige:

- a) operatiivtöötaja
- b) järelevalvetöötaja
- c) majandus- personalijuht
- d) administratiivjuht

III Esindusfunktsioon

15. Kas teile komandopealikule on delegeeritud õigus esindada päästeasutust suhtlemisel kohalike omavalitsustega?

- a) jah
- b) ei

16. Kas teile kui komandopealikule on delegeeritud õigus suhelda erinevate meediakanalitega (intervjuud, kommentaarid)?

- a) jah
- b) ei

17. Kas teie kui komandopealik võtate vastu ja nõustate kodanikke?

- a) jah
- b) ei

18. Kas teil on kodanike vastuvõtmiseks kindlaks määratud kindlad ajad?

- a) jah

b) ei

19. Kas teie arvates vajaksid kodanikud võimalust pöörduda nõu saamiseks kindlaks määratud aegadel kohaliku komando pealiku juurde?

a) jah,

b) ei

IV Hinnang

Palun hinnake järgnevaid väited vastavalt alljärgnevale skaalale:

6 – Jah, kindlasti/olen väga rahul

5 – Enamasti jah /olen rahul

4 – Pigem jah / pigem olen rahul

3 – Pigem ei / olen pigem rahulolematu

2 – Enamasti ei / ei ole rahul

1- Ei / ei ole üldse rahul

20. Kas olete rahul oma ametikoha staatusega (tahan töötada just sellel ametikohal)	1	2	3	4	5	6
21. Kas komando pealiku ametikoht on kodanike arvates väga prestiižne?	1	2	3	4	5	6
22. Kas komando pealiku ametikoht on teie asutuses väga pretsiižne?	1	2	3	4	5	6
23. Ülemus hindab minu ametikoha staatust kõrgelt	1	2	3	4	5	6
24. Komandopealik on meie komando töötajate silmis autoriteet	1	2	3	4	5	6